

3. Пиріг І. В. Історія становлення та розвитку експертної діяльності в органах внутрішніх справ [Текст] / І. В. Пиріг // Право і суспільство. — Д., 2011. — № 6. — С. 196–203.

4. Циркуляр НКЮ УССР всем наркоматам и центральному учреждению о направлении в кабинеты научно-судебной экспертизы вещественных доказательств для формирования музеев от 13 октября 1921 г. [Текст] // ЦД ВВО України. — Ф. 8, спр. 7335. — Арк. 31.

5. Комаха В. В. Перші криміналістичні установи в системі МВС України [Текст] / В. В. Комаха // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. — Одеса : Юрид. літ-ра, 2006. — Вип. 29. — С. 166–170.

6. Положение о кабинетах научно-судебной экспертизы [Текст]: Постановление СНК УССР от 10 июля 1923 г. // Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. — 1923. — Отд. 1, № 26. — Ст. 384.

7. Оніщук М. В. 3 нагоди 85-річчя Харківського НДІ судових експертиз [Текст] / М. В. Оніщук // Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : зб. матер. засід. «круглого столу», присвяч. 85-річчю створення Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 11–12 листоп. 2008 р.). — Х. : ХНДІСЕ, 2008. — С. 3–8.

8. Положение о судоустройстве УССР, утвержденное 2-й сессией ВУЦИКА IX созыва 23 октября 1925 г. [Текст] // Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. — 1925. — Отд. 1, № 92–93. — Ст. 522.

9. Красюк І. П. Виникнення, становлення та розвиток експертно-криміналістичних підрозділів органів внутрішніх справ України [Текст] / І. П. Красюк, В. С. Печніков // Криміналістичний вісник : зб. наук. праць. — К., 2010. — № 1 (13). — С. 6–18.

Одержано 21.04.2021

УДК 342.9

Юрій Юрійович ШЕКА,

*ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Проведення реформи в правоохоронній серії та створення Національної поліції України у 2015 році започаткувало новий історичний етап розвитку та становлення правоохоронних органів з принципово

новими поглядами громадянської спільноти та підходами у практичній діяльності як поліції в цілому, так і окремого працівника.

Зрозуміло, що діяльність будь-якого державного органу повинна реалізовуватися за допомогою покладених на нього завдань, а ті, в свою чергу, мають базуватися на головних ідеях, тобто принципах функціонування органу державної влади. Сучасне законодавство України у сфері поліцейської діяльності проголошує ряд принципів, що в ідеальному задумі повинні були стати орієнтиром на поліцію європейського зразка, як сервісної служби, і саме на їх основі мала би базуватися вся діяльність сучасної поліції як органу, що покликаний надавати сервісні послуги населенню. Проте практика сьогодення звертає нашу увагу на дещо іншу реальність та інколи неефективність закріплених у Законі України «Про Національну поліцію» принципів її діяльності.

Першочергово слід наголосити, що принципи права як керівні юридичні вимоги відображають особливості та специфіку юридичного права, мають нормативний, регулятивний характер, визначають і скеровують правомірну поведінку людей [1, с. 114–115]. У галузі трудового права, на переконання М. І. Іншина, принципи слід розглядати як керівні ідеї, базові та визначально перші положення, основні правила поведінки, центральні поняття, основи системи [2, с. 74–75]. Представники сфери адміністративного права, досліджуючи принципи, зазвичай асоціюють їх із принципами державного управління. Так, наприклад, В.К. Колпаков з цього питання зазначає, що принципи управління – це його позитивні закономірності, які пізнані наукою і практикою та охарактеризовані (зафіксовані, закріплені) у відповідних поняттях. Звідси випливає висновок, що ознаками принципу управління є належність до пізнаних позитивних закономірностей та фіксованість, закріпленість у суспільній свідомості [3, с. 19].

Отже, можемо сказати, що принципи діяльності поліції — це основні положення, які закріплені в Конституції України та інших її законах, на яких базуються повноваження органів Національної поліції, порядок її функціонування, устрій тощо [4]. Так, Закон України «Про Національну поліцію» в розділі II закріплює наступні принципи її діяльності: а) принцип верховенства права (ст. 6); принцип дотримання прав і свобод людини (ст. 7); принцип законності (ст. 8); принцип відкритості та прозорості (ст. 9); принцип політичної нейтральності (ст. 10); принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства (ст. 11); принцип безперервності (ст. 12) [5]. Як бачимо, перелік досить невеликий, проте діяльність сучасної системи поліції, зрозуміло, має базуватися на значно ширшому колі базових (загальних) та спеціальних принципів. З цією метою розглянемо деякі з них.

Варто звернути увагу, що науковці під принципами адміністративної діяльності Національної поліції розуміються ідеї, основні положення, якими вони керуються під час виконання службових обов'язків [6]. В юридичній літературі зустрічається безліч класифікацій принципів адміністративної діяльності Національної поліції, які мають право на життя, оскільки будь-яка класифікація є умовною і, насамперед, має пізнавальну мету. Сутність організаційно-правових принципів діяльності Національної поліції України полягає в тому, що ця система різнобічна. Вона поділяється на основні принципи і принципи формування і функціонування її відповідних частин (інститутів) [7].

Необхідно звернути увагу, що окремі теоретики пропонують розглядати систему принципів адміністративної діяльності Національної поліції, яка містить такі групи принципів:

1. Загально-правові принципи – це ті, що властиві будь-якій виконавчо-розпорядчій діяльності. До таких принципів зараховують: а) принцип верховенства права; б) принцип дотримання прав і свобод людини; в) принцип законності; г) принцип демократизму; д) принцип поєднання гласності й професійної таємниці; е) принцип політичної нейтральності поліцейських; є) принцип взаємодії поліції з різними установами, органами, організаціями, колективами та громадянами тощо.

2. Спеціально-правові принципи – це принципи, на яких ґрунтується виконавчо-розпорядча діяльність органів Національної поліції. До означеної групи принципів доцільно віднести:

а) організаційні принципи (принцип науковості, принцип плановості, принцип єдиноначальності і колегіальності, принцип комплексності, принцип раціонального розподілу повноважень тощо);

б) тактичні принципи (принцип оперативності, принцип безперервності, принцип гнучкості, принцип комплексності сил і засобів, принцип маневреності, принцип резерву сил і засобів тощо) [6, с.13-14].

Отже, можемо зробити висновок, що науковці виділяють значну кількість принципів, які мають посідати важливе місце в побудові та діяльності системи правоохоронних органів, насамперед в поліції, яка відповідно до проведеної реформи повинна стати сервісною службою. Проте як бачимо чинний Закон України «Про Національну поліцію» закріпив лише декілька загально-правових принципів у II розділі, не надаючи їм такого важливого значення, на яке заслуговують принципи діяльності Національної поліції України. На нашу думку особливої уваги, як один із спеціально-правових принципів, заслуговує принцип інформаційно-аналітичного забезпечення, так як саме він дозволяє здійснювати свою діяльність важливим підрозділам, які діють в системі Національної поліції.

Вважаємо, що відсутність закріплення спеціальних принципів в чинному Законі України «Про Національну поліцію» є вагомим недоліком означеного спеціального законодавчого акту. Так як саме спеціальні принципи заслуговують на правове закріплення, адже саме вони визначають правові засади для здійснення інформаційно-аналітичної діяльності поліції, зокрема: формування баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України; користування базами (банками) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади; інформаційно-пошуковою та інформаційно-аналітичною роботи; інформаційної взаємодії з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями.

Список бібліографічних посилань

1. Правознавство : підручник / за ред. В. В. Копейчикова, А. М. Колодія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 752 с.
2. Іншин М. І. Правове регулювання службово-трудової діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України : навч. посіб. Харків : ФІНН, 2010. 672 с.
3. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник / за ред. В. К. Колпакова. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
4. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін. ; за ред. В. А. Кулікова. Київ : Освіта України, 2016. 230 с.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 19.04.2021).
6. Адміністративна діяльність Національної поліції: загальна частина : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін. ; за ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. 188 с.
7. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 19.04.2021).

Одержано 21.04.2021